

GURU

TALOUS EKONOMI

2013

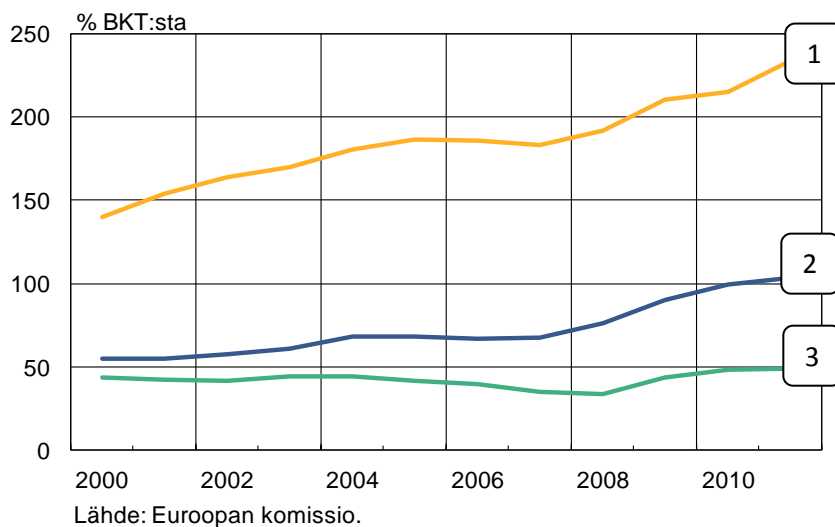
Talousguru 2013 -kilpailu 16.1.2013 klo 9–11

1. Yhdistä oikein (3 p)

a) Yhdistä viivalla oikein maa ja julkinen velka BKT:sta. (1 p)

Yhdysvallat	1
Japani	2
Suomi	3

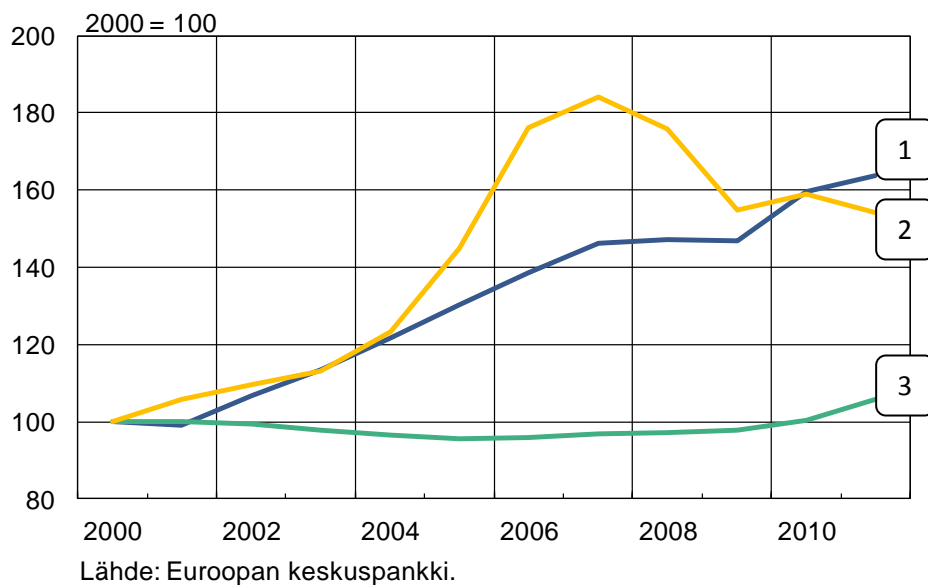
Julkinen velka

b) Yhdistä oikein maa ja asuntojen hintakehitys (indeksi, jossa 2000 = 100). (1 p)

Tanska	1
Suomi	2
Saksa	3

Asuntojen hinnat

c) Yhdistä oikeaan prosenttilukuun. (Luvut ovat lokakuulta 2012.) (1 p)

1. Suomen työttömyysaste 2,6 %
2. Asuntolainakannan keskiporkko Suomessa 6,9 %
3. Inflaatio eli kuluttajahintojen vuosimuutos 1,75 %
4. Kotitalouksien velkaantumisaste 117,8 %

Oikeat vastaukset:

Jokaisesta kokonaan oikein yhdistetystä kohdasta saa 1 pisteen. Tehtävässä ei jaeta puolikkaita pisteitä. Max 3 pistettä.

- a) Yhdysvallat — 2
Japani — 1
Suomi — 3

- b) Tanska — 2
Suomi — 1
Saksa — 3

- c) Suomen työttömyysaste — 6,9 %
Asuntolainakannan keskiporko Suomessa — 1,75 %
Inflaatio eli kuluttajahintojen vuosimuutos — 2,6 %
Kotitalouksien velkaantumisaste — 117,8 %

2. Uusi tablettitietokone (3 p)

Haluat ostaa uuden tablettitietokoneen, jonka hinta on 400 euroa. Sinulla ei ole ostosta varten säästöjä, vaan otat tabletin myyvästä liikkeestä luoton, jonka vuosikorko on 7,2 %. Lainan toimitusmaksu on 80 euroa, joka lisätään lainapääomaan.

Sovit liikkeen kanssa, että lyhennät lainapääoman neljässä tasaerässä, jolloin maksat lyhennyksen jälkeen korkoa aina vain jäljelle jäävälle pääomalle. Neljännesvuosittainen laskutusmaksu on 6 euroa. Laina-aika on yksi vuosi.

- a) Kuinka suuri on ensimmäinen maksuerä? Huomio, että saat neljännesvuosittaisen koron jakamalla sen vuosikorosta. (1 p)
- b) Kuinka paljon yhteensä maksat tablettitietokoneesta? (1 p)
- c) Mikä on lainan todellinen vuosikorko? (1 p)

Mallivastaus:

Kustakin täysin oikeasta vastauksesta saa 1 pisteen. Täysiin pisteisiin riittää, että on päädytty oikeaan vastaukseen. Tehtävässä voi antaa myös puolikkaita pisteitä.

a) $480 \text{ €} * \frac{7,2 \%}{4 * 100} + \frac{480 \text{ €}}{4} + 6 \text{ €} = 134,64 \text{ €}$

- b) Korkoja maksetaan yhteensä 21,60 euroa (ks. taulukko). Yhteensä tabletti tulee maksamaan: $480 \text{ €} + 21,60 \text{ €} + 4 * 6 \text{ €} = 525,60 \text{ €}$

$$c) \left(\frac{525,60 \text{ €}}{400 \text{ €}} - 1 \right) * 100 \% = 31,4 \%$$

Erä	Lainaa jäljellä	Korko	Lyhennys	Maksuerä	Jäljellä lyh. jälkeen
1	480	8,640	120	128,64	360
2	360	6,480	120	126,48	240
3	240	4,320	120	124,32	120
4	120	2,160	120	122,16	0

3. Selitä lyhyesti seuraavat käsitteet (6 p)

1. Keskitetty palkkaratkaisu
2. Lainakatto
3. OPEC
4. Nuorten yhteiskuntatakuu
5. Osinko
6. Start-up -yritys

Mallivastaus:

Jokaisesta oikeasta vastauksesta saa 1 pisteen. Tehtävässä voi antaa myös puolikkaita pisteitä. Vastauksessa riittää, että vastaaja esimerkiksi konkreettisen esimerkin avulla osoittaa selvästi ymmärtävänsä, mistä on kyse. Pelkästä lyhenteen avaamisesta ei saa pisteitä.

1. Keskitetty palkkaratkaisu = Työmarkkinakeskusjärjestöjen (sekä työnantaja- että työntekijäpuolen järjestöt) tekemä sopimus, jossa on päätetty yleisistä työehdoista kuten palkankorotusten rajoista, joita liittokohtaisissa työehtosopimuksissa edellytetään noudatettavan.
2. Lainakatto = Pankkien myöntämille asuntolainoille esitetty enimmäismäärä. Asuntolainaa voisi saada esimerkiksi vain 80–90 prosenttia ostettavan asunnon hinnasta ja loput asunnon ostajan olisi rahoitettava omalla rahalla kuten säästöillä tai muilla tavoin.
3. OPEC eli Organization of the Petroleum Exporting Countries = Öljynviejämaiden yhteistyöorganisaatio. Organisaation tehtävänä on muun muassa neuvotella öljy-yhtiöiden kanssa öljyn tuotannosta, hinnoista ja tulevista oikeuksista.

4. Nuorten yhteiskuntatakuu / Nuorisotakuu = Nuorten yhteiskuntatakuun tavoitteena on varmistaa, että nuoret löytävät polun koulutukseen ja työhön ja sitä myötä osalliseksi yhteiskuntaan. Nuorisotakuun tavoitteena on taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle koulutus-, harjoittelu-, työpaja- tai työpaikka. Tavoitteena on edistää nuoren koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista, estää nuoren työttömyyden pitkittyminen ja estää nuorten syrjäytymistä. (*Huom. tarkkojen ikärajojen tietäminen ei ole välttämätöntä.*)
5. Osinko = Yhtiön voitosta osakkeenomistajalle maksama osuus eli osakkaan saama korvaus sijoituksestaan yhtiöön.
6. Start-up -yritys = Iältään nuori, nopeaan kasvuun tähtäävä yritys, joka pyrkii markkinoille innovatiivisen tuotteen tai palvelun avulla. Yritys on tuotekehitysvaiheessa tai vasta julkaissut ensimmäisen tuotteen.

4. Essee: Suomen kilpailukyky (9 p)

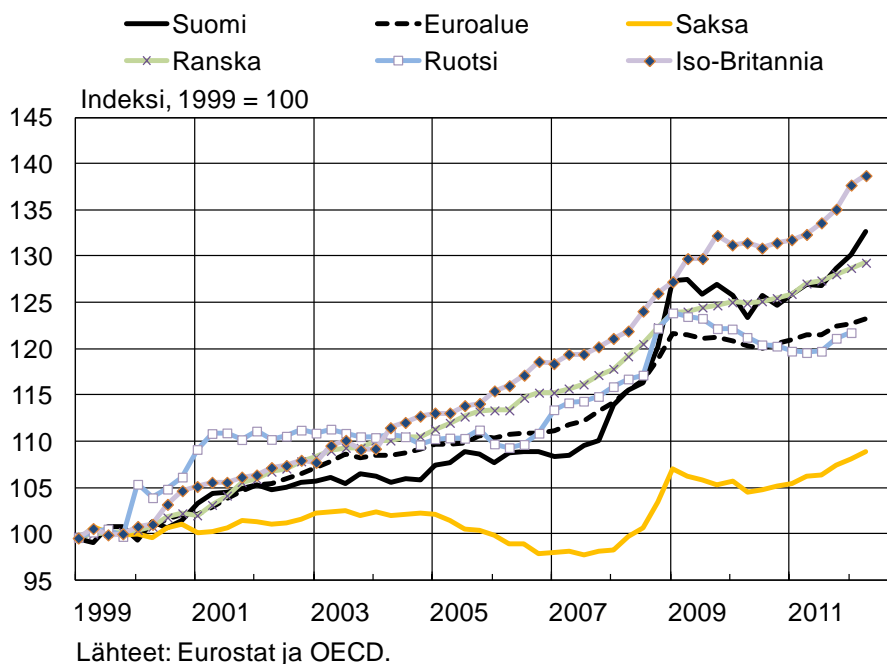
Arvioi Suomen vientiteollisuuden kilpailukyvyn kehitystä euroaikana liitteenä olevien kuvioiden avulla. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kilpailukyvyn kehitykseen?

Yksikkötyökustannukset lasketaan jakamalla palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden työntekijäkohtaisella tuottavuudella.

Vaihtosuhte on vienti- ja tuontihintojen välinen suhde.

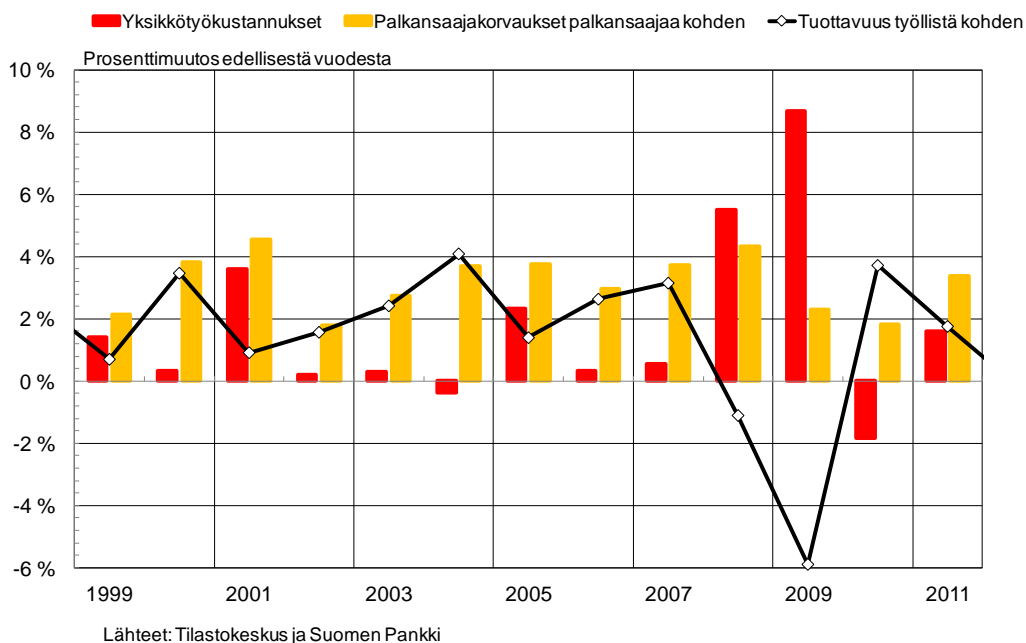
Kuvio 1

Yksikkötyökustannukset eräissä EU-maissa

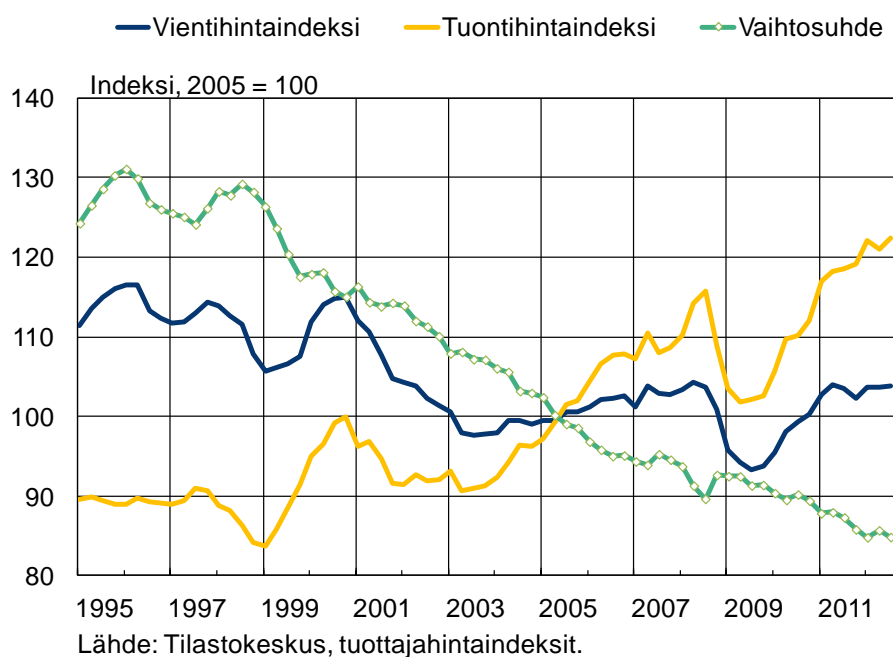
Kuvio 2

Yksikkötyökustannukset, palkansaajakorvaukset ja tuottavuus Suomessa

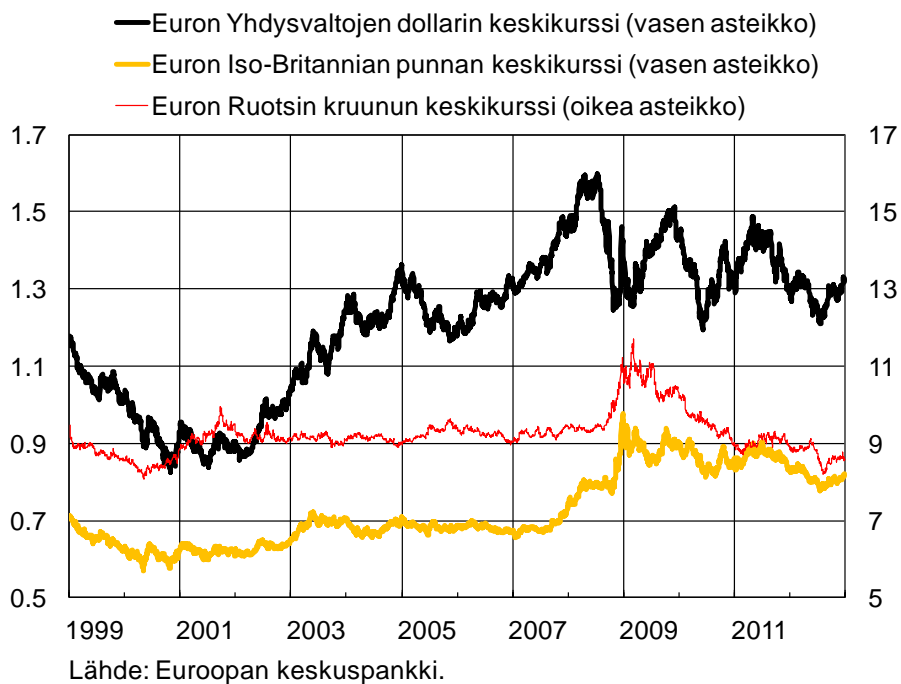

Kuvio 3

Suomen vienti- ja tuontihinnat sekä vaihtosuhte

Kuvio 4

Mallivastaus:

Yksikkötyökustannusten nousu kasvattaa vientiteollisuuden tuotantokustannuksia.

Kaksi ensimmäistä kuviota kuvaavat yksikkötyökustannusten kehitystä. Ensimmäisessä kuviossa Suomen yksikkötyökustannusten kehitys suhteutetaan eräiden EU-maiden yksikkötyökustannusten kehitykseen. Kuvion 2 avulla vastaajan tulisi huomata, että palkankorotukset kiihdyttävät yksikkötyökustannusten kasvua mutta tuottavuuden kasvu vaimentaa sitä.

Ennen taantumaa yksikkötyökustannukset kasvoivat Suomessa hitaammin kuin euroalueella keskimäärin (kuvio 1). Palkat kasvoivat noin 3 prosentin vuosivauhtia, mutta yksikkötyökustannusten nousua kohtuullisti tuottavuuden kasvu, joka kasvoi keskimäärin kaksi prosenttia vuodessa vuosina 1999–2007 (kuvio 2). Kilpailijamaita hitaampi yksikkötyökustannusten kasvu tuki suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä.

Juuri ennen taantumaa Suomessa toteutettiin suuret, yli 4 prosentin, palkankorotukset samalla kun tuottavuus supistui (kuvio 2). Yksikkötyökustannukset kasvoivat Suomessa huomattavasti nopeammin kuin vertailun kohteena olevissa EU-maissa ja Suomen vientiteollisuuden kilpailukyky heikkeni. (kuvio 1)

Vuonna 2010 yksikkötyökustannukset supistuivat, mutta vuonna 2011 ne kasvoivat jo liki 2 prosentin vuosivauhtia. Taantumien jälkeen yksikkötyökustannukset ovat Suomessa kasvaneet nopeammin kuin euroalueella keskimäärin (kuvio 1). Yksikkötyökustannuksia nostivat vuonna 2011 isot palkankorotukset (kuvio 2).

Nopea yksikkötyökustannusten kasvu on siis heikentänyt suomalaisen vientiteollisuuden kilpailukykyä taantumien aikana ja sen jälkeen. Kuvion 1 maista Ruotsi ja Saksa ovat suomalaisen vientiteollisuuden tärkeimmät kilpailijamaat. Näihin kahteen maahan verrattuna yksikkötyökustannusten kasvuvauhti Suomessa on ollut erityisen nopeaa.

(Vastaaja saa tästä osasta 4 pistettä, jos hän on (i) selittänyt, miten yksikkötyökustannukset vaikuttavat vientiteollisuuden kustannuksiin; (ii) kuvannut oikein tuottavuuden ja palkkojen vaikutuksen yksikkötyökustannuksiin; (iii) verrannut Suomen yksikkötyökustannusten kehitystä esimerkkimaiden ja euroalueen kustannuskehitykseen ja (iv) ja kuvannut yksikkötyökustannusten kehitystä ennen ja jälkeen taantumien.)

Huom! Viime aikoina on keskusteltu myös siitä, että yksikkötyökustannusten nousu kasvattaa teollisuuden tuotantokustannuksia myös välillisesti, lähinnä välituotepanosten käytön kautta: kun yksikkötyökustannukset Suomessa nousevat, kasvavat esimerkiksi kuljetuskustannukset, jotka lisäävät teollisuuden kokonaiskustannuksia entisestään. Jos valveutunut vastaaja tuo tämän esiin, voi hänelle antaa pisteen, mikäli hän ei ole jo saanut vastauksestaan täysiä pisteitä.)

Kotimaisten kustannusten lisäksi teollisuuden kilpailukyky riippuu myös ulkomaisesta hintakehityksestä (kuvio 3). Vientihintaindeksin mukaan vientihinnat ovat laskeneet tasaisesti koko 2000-luvun ajan, mikä on heikentänyt kilpailukykyä. Vientihintojen lasku johtuu

osittain vientihintaindeksin laatukorjaamisesta: kun elektroniikkateollisuus (esim. Nokia) on valmistanut ja myynyt aikaisempaa laadukkaampia tuotteita ilman, että laadunparannus on nostanut hintoja, vientihinnat ovat laskennallisesti alentuneet. Myös paperin ja sellun hinnat ovat halventuneet tarkastelujaksolla.

Samaan aikaan tuontihyödykkeiden, etenkin öljyn ja muun energian, hinnat ovat kasvaneet tasaisesti, mikä on kasvattanut vientiteollisuuden kustannuksia.

Vaihtosuhteen heikkeneminen on siis heikentänyt vientiteollisuuden kilpailukykyä.

(Vastaaja saa 2 pistettä tästä osasta, jos (i) sekä tuonti- että vientihintojen vaikutus teollisuuden kilpailukykyyn on kuvattu oikein ja (ii) jos vienti- ja tuontihintojen kehitystä on selitetty jollain esimerkillä.)

Valuuttakurssin vaikutus teollisuuden kilpailukykyyn ei ole yksiselitteinen, eikä suomalainen vientiteollisuus ole enää yhtä haavoittuvainen valuuttakurssiheilahteluille kuin aikaisemmin (kuvio 4). Euron valuuttakurssi heikentyi 2000-luvun alussa, mutta suurimman osan 2000-lukua euro on vahvistunut.

Jos euron kurssi vahvistuu, suomalaiset vientituotteet kallistuvat euroalueen ulkopuolella. Lisäksi ulkomaan valuutassa hinnoiteltujen tuotteiden viennistä saa aikaisempaa vähemmän euroja, joilla yritys maksaa palkat ja muut kotimaiset kustannuserät. Tällöin vientiteollisuuden kilpailukyky heikkenee.

Toisaalta vahvistuvan valuutan myötä tuontihyödykkeet ovat euromääräisesti halventuneet. Tämä on kompensoinut esimerkiksi öljyn ja muiden raaka-aineiden hinnannousun aiheuttamia lisäkustannuksia. Vahva euro on laskenut myös kulutushyödykkeiden tuontihintoja, mikä on auttanut pitämään kurissa inflaatiota. Matala inflaatio on osaltaan hillinnyt palkankorotusvaatimuksia. Kun edellä mainitut tekijät otetaan huomioon, valuuttakurssin vahvistumisen vaikutus kilpailukykyyn vaimenee.

Kuinka paljon valuuttakurssin vaihtelu vaikuttaa kilpailukykyyn, riippuu myös siitä, missä valuutassa yritys hinnoittelee tuotteensa. Yhä suurempi osa yrityksistä hinnoittelee tuotteensa euroissa, jolloin euron kurssivaihtelut vaikuttavat vain tuontihintojen kautta.

(Tästä osasta vastaajalle annetaan 3 pistettä, jos (i) kuvion avulla on kuvattu oikein valuuttakurssin kehitys ja (ii) valuuttakurssin vahvistumisen negatiiviset vaikutukset sekä (iii) tuontihyödykkeiden halpenemisen kautta tulevat lieventävät vaikutukset kilpailukykyyn on huomioitu.)

Tehtävässä voi antaa myös puolikkaita pisteitä.

Vastaus arvioidaan kokonaisuutena eli pienet puutteet esim. faktojen määrässä voivat kompensoitua joidenkin muiden asioiden ansiokkaalla käsittelyllä tai siten, että kokonaisuus on poikkeuksellisen selkeä ja hyvin jäsennelty, ja kieli sekä käsitteiden hallinta on hyvää.